

Dombi Józsefné

95 ÉVE SZÜLETETT SEBŐK GYÖRGY ZONGORAMŰVÉSZ

Az előadóművészek örökségét a lemezfelvételek mellett visszaemlékezéseken keresztül is megismerheti az utókor. E tanulmány Sebők György szegedi születésű világhírű zongoraművész és pedagógus életútját tárja az olvasó elé. Pályájának állomásait a vele készült interjúk, továbbá levelek és személyes emlékek alapján mutatjuk be.

Sebők György 1922. november 2-án született Szegeden. Anyai nagyapja dr. Krausz József orvos, apja dr. Sebők Vilmos ügyvéd volt. Szegeden a Kígyó u. 1-ben élt a család. Az első emeleti saroklakás egyik végében az ügyvédi iroda, a másikban az orvosi rendelő kapott helyet.¹ Nagyanyja és édesanyja a háztartással és a gyerekneveléssel foglalkozott.

A család nagy szeretettel nevelte a kis Gyurit és nővérét Évát. Sebők Éva (1927-2014) később elismert József Attila – díjas költő-író, műfordító lett.

Sebők György zenei tehetségét nagyapja fedezte fel. A kis Gyuri 5 éves lehetett, amikor már 25-30, a rádióból hallott dallamot játszott le emlékezetből a zongorán és ügyes harmóniakat is szerkesztett hozzá. Ekkor vitte el a nagyapa Dr. Baranyi Jánoshoz, a város legelismertebb zongoratanárához.

Baranyi János dr. (1891-1971) okleveles zenetanár és zongoraművész. Tanulmányait a Zeneművészeti Főiskolán és a berlini Hochschule für Musikon végezte Dohnányi Ernő mesteriskolájában. Rendszeresen hangversenyzett. 1925 szeptemberében magánzeneiskolát nyitott, melynek hivatalos neve Baranyi János dr. államilag engedélyezett zeneiskolája. (Lugosi Döme [1929] 57.p.) A legjobb tanárokat hívta meg tanítani. Így Gábor Arnoldné hegedűt, Szarka László gondonkát, Baranyi János, Bartl Ödönné Virágh Izabella, ifj. Bartl Ödön, Kertész Lajosné zongorát tanított. Az elmélet tanára Szögi Endre (1943-tól Szeghy Endre) volt.

Sebők György Kellner János osztálytársához írt levelében utalt arra, hogy Baranyi János először nem akarta felvenni 5 éves korában azzal, hogy "botfüle" van. "Ha arra gondolok, hogy Liszt Ferencet nem fogadta el a párizsi Conservatoire, és Verdit nem vették fel Milánóba, erre csak büszke lehetek." – nyilatkozta egy interjúban Sebők György.

"Baranyi bácsi" azonban hamarosan revideálta véleményét, és Sebők György tanítását Bartl Ödönnére bízta.

"Bartl néni" vagy "Bella" néni, ahogy a gyerekek nevezték Sebők György visszaemlékezése szerint nagyon aranyos öreg néni volt – aki ekkor lehetett

vagy 25 éves. Nagy türelemmel és szeretettel oktatta tanítványait és sajátos módszerrel tanított. Minden hangnak külön nevet adott. Az „a” hang volt a kis Antalka a „b” hang a Béluska és így tovább.²

Sebők György elméletet Szögi (1943-tól Szeghy) Endrétől tanult. Egy éve járhatott az elmélet órákra, amikor a tanár úr felírt a táblára egy dallamot és azt mondta: „Gyerekek, ezt énekeljétek el, megadom az első hangot.” Meg is adta, de a kis Gyuri nem énekelt. Megkérdezte: "Gyurika, te miért nem énekelisz? – "Azért nem – felelte, mert az első hangnak „f”-t tetszett felírni, és „d”-t tetszett énekelni.”³

Így derült ki, hogy Sebők Györgynek abszolút hallása van. Ez után ő lepődött meg azon, hogy ezt a jelenséget a többiek miért nem hallják.

Sebők György kamarazenei tanulmányait is itt kezdte el. Gábor Arnoldné hegedűtanárnő növendékeit kísérte. Emellett hetente járt^{4a} Gábor Arnoldék lakására is kamarazenét játszani, ennek révén már gyermekkorában komoly repertoárra tett szert. Gábor Arnoldné fia, Miklós csellón játszott. A 2018. jan. 30-án 100. születésnapját ünneplő dr. Gábor Miklós professzor úr sokat emlegette Sebők György náluk tett látogatásait és a közös kamarazenélést.

Sebők György első hangversenye

Sebők György első szegedi fellépésére 1929-ben találtunk utalást. A következőkben idézzük Lengyel Vilma, a Délmagyarország kritikusanak írását erről a hangversenyről.

Növendékhangverseny a Baranyi Zeneiskolában

A Baranyi-Zeneiskola legkisebbjei, a zene újoncai vizsgáztak vasárnap délelőtti hangversenyükön, a Kass nagytermében. Pöttömnyi gyerekek, pöttömnyi ujjacskái futkároztak bukducsolva a billentyükön. Egyiknél, másiknál a zenei érzék ösztöne, a melódiák egyszerű tömondata máris értelmesen és érzéssel bontakozott ki. Bartl Ödönné, a kicsinyek mesteri vezetője a türelem jóságán kívül a pedagógiai szellem szabadságával érte el átlagon felüli jó eredményét. Hat-hétéves gyermekek – szám szerint tizenkettő - akik közül egy se vesztette el lélekjelenlétét. Egy se esett memóriahibába, sok olyan produkció volt, amely méltán rászolgál az elismerésre. A növendékek között jelentkeztek kifejezett tehetségek, akiket számon kell tartani, az átlag azonban szintén pontos tudással keltett kellemes feltűnést. Egyike a legtehetségesebbeknek a kis 6 éves Sebők Gyuri, a művészlélek szárnybontogatását éreztük játékában”.(Délmagyarország, 1929. máj. 28. 6. p.)

Sebők György zenei fejlődésére édesapja nagy gondot fordított. A lakásban levő „Erste Produktiv Genossenschaft” zongora a napi gyakorlás eszköze lett⁵. A hangszer az ablaknál állt. Sebők gyakorlás közben időnként kinézett az utcára, vajon a járókelők megállnak-e hallgatni a zenét. A zenehallgatásra is korán ráirányították figyelmét. Vasárnaponként a családi ebéd után a rádióhoz ültek, ahol délután 3 körül művészlemezeket közvetítettek. Így Sebők György már gyermekkorában sok művet megismert. A zene mellett a tudományos érdeklődését is korán felkeltette a család. Édesapja magyarázta el, hogyan működik a naprendszer, és hol vannak a bolygók, ami olyan hatással volt rá, hogy ő is megpróbálta kisebb gyermekeknek ugyanezt továbbadni.

Sebők György nagyapja igen bölcs ember volt, és ő is táplálta minden szellemi jóval. Ebéd után egy órát sétáltak együtt, amikor a nagyapa mesélt anatómiáról, fiziológiáról, fizikáról. Jól tudta, hogyan kell ezt adagolni, és ebből unokája mennyit tud megérteni. Ez az örökös kíváncsiság a tudományok iránt örökké megmaradt Sebők Györgyben.

Mindemellett Sebők György gyermekkorában nem lett koravén felnőtt, megmaradt gyermeknek. Úszott a Tiszában, biciklizett a Klauzál téren, ahová nagyanyja féltő pillantásai kísérték a Kígyó utcai lakásuk erkélyéről. Bicikliversenyen indult, vívóiskolába járt. Sokat olvasott, festett,⁶ múzeumba járt. Szobrokat akart készíteni. Mindent fel akart fedezni. (Szent-Györgyi Albert is ekkor fedezte fel a C-vitamint.) Bolesław Prus: A fáraó c. regénye nyomán kidolgozta egy időutazás tervét: mit vinne magával, ha elhajózhatna az ókori Egyiptomba. Rátalált Dimitrij Szergejevics Mereskovszkij Leonardo Da Vinci életrajzára.⁷ Nem csak képeit csodálta, de mondásait is kimásolta a könyvből, majd maga is készített rajzokat, akvarelleket. Képeit elvitte a Modern Könyvtár és Képszalon nevű üzletbe, ami ugyancsak a Kígyó utcában volt és eladásra ajánlotta. Ott azt mondták, hogy nem veszik meg, de szívesen kirakják a kirakatba, hátha valakinek megtetszik. És valóban elkelték a képei, így össze tudott gyűjteni egy kis zsebpénzt.

A nyarakat Jánosszálláson töltötte a család. Volt ott egy kis házuk szőlővel, ahol apja a törvényszéki munkája után kapált, permetezett, virágokat ültetett. A nagyszülők vasárnaponként látogatták meg őket. Az egyetlen dolog, amivel apja nyáron is igazán törődött, hogy fia gyakoroljon. Jánosszállásra is vitetett egy pianínót. Az úszás, faramászás, homokvárépítés, a szabadban való barangolás mellett napi 2 órát kellett gyakorolni (Kellner Jánoshoz írt levél alapján tudjuk). Ennek is köszönhető, hogy felnőtt korára nagy repertoárt tudott kialakítani.

Iskolai tanulmányok

Az elemi iskola jeles eredményű befejezése után, Sebők Györgyöt az 1932/33-as tanévben felvették a Magyar Allami Királyi Klauzál Gábor Reál-gimnázium I/b osztályába. Osztályfőnöke dr. Szegszárdy József volt. Ekkor 41 tanuló járt ebbe az osztályba.⁸

Sebők György igen jó tanuló volt, és viszonylag keveset hiányzott az iskolából. A magánvizsgálati jegyzőkönyv alapján tudjuk, hogy a II/b. osztály anyagából már mint magántanuló vizsgázott. Felkészítője Takács Tibor tanárjelölt volt. Magyar nyelvből, Petőfi hazaszeretetről, vizsgázott. Németből "Mein Tagewerk", Frühlings Ankunft", rajzból stilizált levél rajzolása volt a feladat. Matematikából a számtani aránypárokból kellett számot adnia. A III. osztály vizsgájára Takács Tibor, a IV. osztály vizsgájára Tresz Sándor tanárjelölt készítette fel. Az V. osztály vizsgájára nem volt külön felkészítő tanára, majd a VI. osztály anyagára Terjék Sándor okleveles középiskolai tanár magániskolájában készült fel.⁹ Sebők visszaemlékezése szerint Terjék-féle fejtágítónak nevezték a gyerekek egymás között ezt az iskolát (Sebők György Kellner János egykori osztálytársához írt levelében utalt erre). A tanítás pár óra volt délutánonként. Vizsgázni ellenben a Klauzál Gábor Gimnáziumban kellett. A gimnáziumi tanulmányok mellett Sebők György aktívan kísérte figyelemmel Szeged zenei életét.

Szeged zenei élete az 1925-1936-os években

Ebben az időben igen pezsgő zenei élet volt. A város vezető zenekritikusa Lengyel Vilma volt. A korabeli szegedi újságok rendszeresen beszámoltak a kulturális eseményekről. Akkoriban a legjobb művészek hetenként vagy havonként jöttek Szegedre Bronislaw Hubermann (1882-1947) hegedűművésztől kezdve Josef Lhevinne (1874-1944) zongoraművészig. Az ilyen koncertek meghallgatása után egy hétig Sebők György lázban égett. Fogalma sem volt, mi történt, mi volt a csoda, de ezen estek után próbálgatta magát a zongorán, hogy hogyan lehet ezt a titkot előcsalni.

1925 és 36 között 100 bérleti hangversenyt tartottak Szegeden.¹⁰ Az itt szereplő 103 művész közül 64 magyar és 39 külföldi volt. A városban több mint 500 bérletes volt, aki rendszeresen látogatta a hangversenyeket. A Szegedi Filharmonikus Egyesület Zenekara Kun Izidor szervezőmunkája révén jött létre 1919-ben. 1934-től Fricsey Ferenc vette át az együttes vezetését Fígedy-Fichtner Sándortól. Később vendégkarmestereket is hívtak, így Ferencsik János, dr. Kurt Pahlen bécsi zeneigazgató, Komor Vilmos, Fleischer Antal is dirigált Szegeden.

Az előadóművészek többek között Hubay Jenő, Bartók Béla, Dohnányi Ernő, Basilides Mária, Kósa György, Telmányi Emil, Baranyi János, Kentner Lajos, Nathan Milstein, Fischer Annie, Jeanne Marie Darré, Zathuretzky Ede, Vecsey Ferenc, Geyer Stefi, Emil Sauer, Alfred Cortot, Gertler Endre, Gregor Piatigorszky, Jacques Thibaud, Sándor György és Faragó György voltak.

Sebők György nemcsak filharmóniai hangversenyeket látogatott, hanem barátai szerepléseit is meghallgatta. Az 1934-ben rendezett zenedélutánon történt az az eset, hogy Sebők György hallgatóként vett részt egy hangversenyen, amikor a szünetben körülfogta a közönség és az ifjúság kívánságára zongorához ült, majd néhány darabot adott elő nagy sikerrel.

További szereplések

1934 áprilisában játszott először zongoraversenyt – Mozart: C-dúr KV. 467. versenyművét – Sándor György kíséretével. Ezt a műsort Debrecenben is eljátszotta Baranyi János meghívására. Mindkét helyen nagy sikert aratott.

Sebők György első filharmóniai koncertjére 1937-ben került sor. A Szegedi Filharmonikusokból alakult kamarazenekart Fricsay Ferenc vezényelte, Sebők Beethoven: C-dúr op. 15. zongoraversenyét játszotta. Ebben az időben Sebők György sokat betegeskedett, többször lázasan feküdt. Egy este apja azzal a hírral tért haza, hogy Gyurit meghívták játszani egy zenekari koncertre. A hír hallatára fiának rögtön elmúlt a láza, nagy örömmel készült a hangversenyre. Visszaemlékezése szerint ekkor kapta az első ünneplős hoszszúnadrágot. Erről a hangversenyről a következőt olvashattuk:

A Szegedi Kamarazenekar hangversenye

Péntek este rendezte a legfrissebb zenei alakulat a Szegedi Kamarazenekar második hangversenyét. Az első hangverseny sikere szép közönséget vonzott erre az estére, melynek műsorán Beethoven: C-dúr zongoraverseny valamint Volkmann: F-dúr Szerenádja és Strauss: Pizzicati darabja került bemutatásra. A hangverseny közreműködő zongoraművésze a 14 éves Sebők György volt. Sebők György nem közönséges csodagyerek. Játékában van valami művészi ígéret, sőt erő is. Bal keze technikája még erőteljesebb, de meglepődés nélkül való játék, természetes hangsúlyozása biztonsága és helyel-közzel eredeti felfogása a művészi egyéniség varázsát mutatja. Zongora és zenekar stíluszerűen forraszt össze a finom és csodálatos ízlés könnyedségében és artisztikusan adott vissza minden érdekes színhatást sima és egyenletes technikával. (Délmagyarország 1937. febr. 27. 8. p.)

Az első interjú is ehhez a hangversenyhez kapcsolódott, mely a Szegedi Naplóban (1937. febr. 25-én 4. p.) látott napvilágot. "Nem tudom, mi a lám-paláz" – nyilatkozta a 14 éves kis zongoraművész. Ebben utalt eddigi tanára-ira és jövődjé terveire. "Most végzem a III-ik akadémiát, ha a negyedikkel készen leszek, külföldön szándékozom tanulmányaimat folytatni Sauernél vagy Cortotnál."

A hangverseny nagy sikeréről több újság, így pl. a Szegedi Napló (1937. febr. 27. 4. p.), a Szegedi Új Nemzedék (1937. febr. 27. 5. p.) is beszámolt. A Szegedi Új Nemzedék kritikusja így írt:

„Nyugodt, minden részében kiegyensúlyozott játéka, erőteljes billentése, ösztönös muzikalitása és máris figyelemreméltó technikája komoly tehetségről tett tanúbizonyosságot és azzal biztat, hogy évek komoly munkája után nemcsak technikai tudásban, de megézésben és elmélyülve felfigyelésre méltó tehetsége lesz a magyar zenei életnek.”

A Délmagyarország 1937. jún. 9. számának 8. oldalán a zeneművészeti főiskolai vizsgákról *Szegedi zongorista sikere* címmel olvashatunk tudósítást, „A zeneművészeti főiskolán most tartották meg az évváróvizsgákat, amelyek újabb sikereket hoztak egy már korábban feltűnt fiatal szegedi vérbeli muzsikustehetség Sebők György számára. Sebők György most vizsgázott az akadémia harmadik évfolyamának anyagából, és negyven társa közül rajta kívül csak még egy nála lényegesen idősebb növendék ért el kitűnő eredményt. A kiváló tehetségű fiú még nincs 15 éves, magánúton most végzi a gimnázium 5. osztályát, zongoratanára Sándor György.”

Zeneakadémiai évek

Sebők György édesapja tanácsára 16 éves korától Budapesten a Zeneakadémián folytatta tanulmányait. Zongoratanárai Székely Arnold és Keéri Szántó Imre, majd rövid ideig Faragó György voltak. Fischer Anniehoz¹¹ is járt magánórákra. Zeneszerzést Kodály Zoltánnál, kamarazenét Weiner Leónál tanult.

Sebők György saját bevallása szerint sokkal többet kapott Weinertől, Zathuretzkytól, az olvasmányaitól, az élettől, saját magától, mint zeneakadémiai zongoratanárától. Egy emlék nagyon mély nyomot hagyott benne Keéri Szántó Imréről, aki akkor már nagyon beteg volt. Mindannyian tudták, hogy már nem sokáig fog élni. Ilyen betegen eljátszott egy Chopin: Nocturnes-t (talán a c-mollt) és abban volt valami mélységesen emberi. Azt ő nem ma-

gyarázta el, hogy mit csinál: „Az első hangot megnyújtjuk, a másodikat később játsszuk, és a végén aláhúzzuk”. Nem mondott semmit. Lejátszotta a művet és Sebők Györgynek ez egy életre szóló élményt nyújtott.

Kodály zeneszerzés óráira így emlékezett vissza: *"Rendkívül igényes, féltelmetes ember volt. Előírt munkaterve szerint haladt, a kontrapunkt-könyv példáit le kellett írunk százával, s ez rám meglehetősen bénítólag hatott. Szigoró csak később, zenéje révén ért meg bennem."*¹²

Weiner Leóra, mint legnagyobb tanárára emlékezett: *"Látzólag képzeletelenül és mindenféle földi vágy híján élt, s csak a zene érdekelte. Nem tanult zongorázni, ezért mindazt fölfedezte, amit tanult zongorista nem fedezett fel. Magtanított bennünket a pusztá zongorázáson túli világra, kinyitotta a fülünket, megtanított hallani."*¹³

*Úgy érkeztem Szegedről, hogy én a város egyik büszkesége vagyok, s talán itt Budapesten sem kelhet versenyre senki velem. S aztán Weiner tanár úr felszólított arra, hogy az egyik hegedűs társammal szólaltassuk meg Mozart: C-dúr szonátáját. Egy óra alatt nem jutottunk túl az első 4 taktuson. Weiner bebizonyította, hogy még nem tudok semmit. Megrázó fölfedezés volt."*¹⁴

A Zeneakadémián Sebők György sokat kamarázott, zongoraórákat adott, hegedűsök korrepetícióját vállalta el. Ezt részben kényszerűségből, hiszen ekkor már édesapja halálos beteg volt, így nem akart a család terhére lenni. Az ifjú művész mindent megtett, hogy egyedül tartsa el magát: kísérté Zathureczky Ede osztályát, Molnár Imre énekóráit, Kresz Géza hegedűóráit. Így megismerte az egész hegedűirodalmat, beleértve a vonásnemeket és ujjrendeket.

A kamarazenélés során ismerkedett meg Starker Jánossal, akivel életre szóló barátságot kötött. A zene mellett ebben az időben foglalkoztatta a buddhizmus, a jóga és sok más titokzatos dolog is.

A Zeneakadémiát befejezve Paul Weingartennél képezte magát, aki ekkor költözött Berlinből Budapestre. Mikor megtudta, hogy Sebők milyen nehéz anyagi körülmények között él, ingyen vállalta tanítását. Sebők György visszaemlékezése szerint nagyon szeretett Weingartennél tanulni, aki szinte mesebeli jelenségnek tűnt gyönyörű kék szemével és hosszú ősz hajával. Egyik alkalommal azt mesélte, hogy előzőleg a szomszéd szobában egy barátja hallotta zongorázni, és annyira megtetszett Sebők játéka, hogy egy borítékot küldött, melyben 100 pengő volt.¹⁵

Sebők György meg volt győződve arról, hogy ezt maga Weingarten ajánlódkozta neki, és így találta meg a módját, hogy ezt tanítványa el is fogadja. Tulajdonképpen olyan hálás volt ezért Sebők György, hogy amikor a megélhetése már biztosítva volt, soha nem adott pénzért magánórákat. Így akarta visszafizetni tanára jóságát.

A háború után első felesége Edith Lorint rokonaihoz utaztak Dévára. Majd Bukarestbe került és játéka híre eljutott George Enescuhoz, aki megkérte, hogy a következő hangversenyen lépjen fel Mozart: d-moll zongoraversenyével. Enescu nagyszerű muzsikus volt, az egyik koncerten hegedült, a másikon zongorázott, a harmadikon vezényelt. Közben zeneszerzőként is megalkotta életművét.

1946-ban Sebők hazajött Budapestre. Ekkor hallotta, hogy Starker János kiment Párizsba. A francia főváros őt is vonzotta, így követte barátját. Egy évig élt Párizsban úgy, mint a „Bohéméletben”. Kicsi szállodában lakott, franciául tanult, órákat adott, hogy a létminimumra elég legyen. Végül úgy döntött, hogy visszajön Budapestre. Itthon minden reményteljesnek látszott.

1949-ben Sebők Györgyöt a budapesti Bartók Konzervatóriumba nevezték ki tanárnak. Közben bekapcsolódott a koncertéletbe. A Csajkovszkij zongoraversenyt majdnem havonta eljátszotta. Különböző koncertlehetőségeket kapott külföldön az akkori szocialista országokba. Játszott zenekarral, szólót és kamarazenét. Megbecsült művész lett. A Berlinben rendezett Világ Ifjúsági Találkozón kiemelkedően szerepelt és díjat kapott. 1950-ben Liszt-díjas lett.

Az 1950-es évek közepén egy zenei kollégium megrótta a művészeket, hogy nem akarnak vidékre menni tanítani. Ekkor Sebők György önként jelentkezett, hogy lejön Szegedre.

Az 1955/56-os évben teljes óraszámában tanított a Konzervatóriumban. Több napot tartózkodott Szegeden. A 17-es teremben tartotta az órákat. Tanítványai többek között Deák Tibor, Vadady Béla, Zámbo Zsuzsanna voltak. Deák Tibor visszaemlékezése szerint a zongora óráin, csak úgy, mint a kurzuson először mindig végighallgatta a darabokat, és utána kezdett el dolgozni velük. Ebben az időben tanulta Liszt: Spanyol rapszódiaját. A növendékek mindig szívesen figyelték, hogy mit gyakorol.

Ekkor is koncertezett. A 17-es teremben lévő Bechstein zongorát vitették el a színházba, ahol Schumann a-moll zongoraversenyét játszotta.

Sebők György az 1955-56-os tanévben a Filharmónia Ifjúsági hangversenysorozatában is kapott szereplési lehetőséget.

A Délmagyarország 1956. február 11. 2. p. számában a következőket olvashattuk: *“Városunk zenekultúrája szempontjából nagyjelentőségű hangversenysorozatot rendez a Zeneművészeti Szakiskola és az Országos Filharmónia. Ennek a művészi vállalkozásnak kettős célja van: egyrészt az ifjúság, másrészt a dolgozók széles rétegeinek zenei nevelése.*

Közreműködnek: Höchtl Margit, Bán Sándor, Kutrucz Éva, Zempléni Kornél, Lajos Judit, Márffy János, Papp Románé, Sebők György Liszt-díjas

zongoraművész, Littasi György operaénekes, Nagy Kálmánné zongoraművész, a Szegedi Fűvösötös.

A hangversenyek vasárnap délután 5 órakor kezdődnek a Zeneművészeti Szakiskola hangversenytermében, és azok bérletét az Országos Filharmónia árulja.”

Sebők György hangversenyét a Délmagyarország hirdette 1956. május 11. péntek 4. p.: *“Az Országos Filharmónia konzervatóriumi ifjúsági bérletsorozat 6. előadásában vasárnap délután 5 órakor a Zenekonzervatóriumban szerepel Sebők György Liszt és VIT-díjas zongoraművész. Az országban egyedül Szegeden van olyan ifjúsági bérletsorozat, ahol nemcsak helyi, hanem országos jelentőségű művészek és közreműködnek.”*

Párizs

Sebők György 1957-ben második feleségével, Éva Mandellel, néhány kottával és 7 dollárral Párizsba utazott.¹⁶

A francia fővárosban egyetlen embert ismert, Gallia Tamást, aki hangmérnök és egy angyal volt. Pénzt adott és barátokkal ismertette meg Sebők Györgyöt. Így bemutatta Guy de Pourtales (a híres Liszt és Chopin könyvek írója) unokahúgának, aki a szalonjában szőlőestet rendezett Sebők Györgynek. Az esten ott volt Dussurget úr, az Aix-en Provence-i Fesztivál vezetője (később a párizsi opera igazgatója), aki azt mondta, hogy 10 éve nem hallott ilyen zongorázást. Volna-e kedve Sebők Györgynek vele dolgozni? Közölte, hogy ez esetben próbajátékot kell játszani az Erato lemezcégnél. Az Erato nyomban szerződést ajánlott 8 lemezre. Az első, amit megjelentettek, megkapta a Grand Prix du Disque-et. E lemez egyik oldalán Liszt: *Mefisztó keringő*, *Spanyol rapszódia*, a másik oldalán *Weinen Klagen*, *Pater Noster*, *Ave Maria* darabok hallhatók. A siker fordulatot hozott. Sebők György 1958-tól biztos egzisztenciát tudhatott magának. Lakást béreltek és meghívták Gallia Tamást, hogy lakjon náluk.

Koncert koncertet követett és Sebők György elkezdett tanítani. Párizsból Limoges mellé költöztek, egy szép kertes kúriában éltek. F fiatal muzsikusok mentek tanulni hozzá, barátok látogatták. Gyönyörű időszak volt. Később visszaköltöztek Párizs egyik kellemes külvárosi villájába. Európa szerte koncertezett ekkor, és az utazást a főváros megkönnyítette.

Amerika

Az 1960-as évektől Sebők György meghívást kapott Amerikába. 3 egyetem ajánlott professzori állást.

A pennsylvaniai és a coloradoi egyetem ajánlatát Sebők György habozás nélkül visszautasította. Majd 1962-ben többször telefonált Bain dékán az Indiana Állami Egyetem zenei fakultás, a University School of Music vezetője. Harmadszorra azt ajánlotta, hogy legalább 1 évre próbálja ki Sebők György Bloomingtont. Az egyetem vonzó volt, így az 1 évből több, mint 36 lett. Bloomington békés egyetemi város - és egyben a világ egyik legfontosabb kulturális centruma, Sebők György igazi otthona lett. Több magyar professzor is élt a városban, többek között Starker János gordonkaművész.

Sebők György nagyságára utal az a tény, ahogy az egyetem elnöke megszerezte számára a végleges tartózkodási engedélyt és az amerikai állampolgárságot (Tv interjú). "Abban az időben tudósok, művészek csak 4 évre kaphattak vízumot. Miután letelt a négy év, az egyetem elnöke maga utazott Washingtonba, ahol meggyőzte Indiana állam egyik szenátorát arról, hogy Sebők György pótolhatatlan, és rávette, hogy a Kongresszusban terjesszen elő egy törvényjavaslatot (ez volt a Sebők Bill). A Kongresszus a javaslatot és azonnal egy másik javaslatot is megszavazott, így Sebők négy éven túl is ott maradt, és azonnal megkapta az amerikai állampolgárságot is."

1985 óta az egyetemen betöltött rangja "distinguished professor" ¹⁷ (megkülönböztetett, kitüntetett tanár) ami az első osztály fölött van.

Ezzel a címmel az oktatók kb. 1 %-a rendelkezik. Majd ugyanebben az évben megkapta a "full professor" címet, a teljes jogú egyetemi tanári címet. Az egyetemnek 3000 tanára és 37 ezer növendéke van. 5 szimfonikus zenekara van. A School of Music zenei könyvtára igen nagy, a polcok hossza kb. 10 km. Több alkalommal az Egyesült Államok legjobb zenei felsőoktatási intézményének szavazták meg.

Európai mesterkurzusok, koncertek

Sebők Györgynek az egyetem lehetőséget adott, hogy a tanév során is utazhasson, ilyenkor asszisztens professzorok tartották meg az órát. Csalog Gábor is egyik asszisztense volt Magyarországról. Sebők György évi 6-8 hónapot úton volt, hangversenyezett, mesterkurzusokat tartott. Így tanított többek között 14 éven keresztül a berlini Hochschule der Künste vendégtanáraként, Tokióban, a kanadai Banff Zenei Centrumban, a párizsi Conservatoire-on, Amszterdamban, a finn Sibelius Akadémián, a svájci Ernenben, Budapesten a Zeneakadémián.

Szülővárosában 1978-ban adott ismét hangversenyt.

Sebők György szegedi szereplésére 1978. április került sor. (Délmagyarország 1978. ápr. 7. 68. évf. 81.sz. 5.p. T.P.L): "*Sebők György zongoraestjére*

szerdán este került sor a Tisza Szálló koncerttermében. A külföldön élő, szegedi származású zongoraművész jó ideje már világhírnévvnek örvend. Négy mű szerepelt a műsorán: Liszt: Weinen Klagen és a Spanyol rapszódia, valamint Schubert: Wanderer fantáziája, végül Debussy: Images (Képek) első kötete. Sebők játékában feltűnő volt a póztalan értelmezés és korszerű felfogás. Ezek az erények főleg a Debussy szvitben voltak felfedezhetőek. Játéka lényegretörő színekkel telített, a Wanderer fantáziában például lendületesen, eleven ritmussal szólaltak meg a gyors tételek és igen szépen kifejezően, megkapó csúcspontokkal és ereszkedőkkel a lassútételek. Teljesítményének talán legnagyobb értékeként a mondanivaló szuggesztíven hűséges tolmácsolását kell megemlítenünk. A nálunk elég ritkán hallgató Spanyol rapszódiát nemes érzéssel, impozáns technikával szólaltatta meg.”

Sebők György 1980-tól Magyarországon is tartott rendszeresen mesterkurzust, először Szombathelyen a Bartók - szemináriumon. Nagy érdeklődés kísérte, és sok külföldi tanítványa jött el a városba. Fischer Annie is leutazott Budapestről, hogy találkozzon Sebők Györggyel. A tanítás szünetében hosszasan beszélgettek.

1986 júliusában Keszthelyen tartott mesterkurzust. A Helikon Kastély-múzeumban 17 ország 45 muzsikusa vett részt. Ez év szeptemberében Budapesten a Liszt Ferenc Zongoraverseny zsűri elnöki teendőit látta el. A verseny végén nagysikerű szólóestet adott a Zeneakadémián, melyet a Bartók Rádió is közvetített.

Európába mindig szívesen járt vissza Sebők György, és amire a legbüszkébb, az Ernen, a svájci Musikdorf. Ez nélküle nem jöhetett volna létre. Sebőkék a Liszt iránti vonzalomtól hajtva látogattak Ernenbe. Itt lakott Thomán István (Liszt tanítvány) lánya. A polgármester kérésére Sebők György zenei központot varázsolt Ernenből. A templom adott otthont a koncerteknek. Minden évben 3 hétig tartott a mesterkurzus, körülbelül 120-an jelentkeztek, akikből Sebők György 30 aktív hallgatót választott ki. A zongorákat Genfből hozatta. A fesztiválon egykori tanítványai és maga Sebők György is szerepelt. Ernen tisztelete jeleként díszpolgárává választotta Sebők Györgyöt.

Sebők György utolsó szegedi fellépése

Dr. Pollák László meghívására Sebők György 1997-ben újra ellátogatott Szegedre.

Az 1990-es évek elején jött létre az Alapítvány a Szegedi Zsinagógáért, melyet Váradi Péter Amerikában élő, egykori szegedi hívott életre a zsinagóga rekonstrukciója javára. Az általa küldött összeg azonban nem volt elég az újjáépítésre, és így született meg a koncertszervezés ötlete. Váradi Péter

dr. Pollák Lászlót kérte, hogy segítsen a szervezésben. Dr. Pollák László igen kiváló zenei érzéssel rendelkezett, abszolút hallása volt. Felesége visszaemlékezése szerint „ha elmentünk táncolni, hazafelé dúdolta, füttyülte a legjobb számokat, ahogy egy koncert, opera és minden egyéb zenei élmény után is. Vasárnap délelőtt pedig leült a zongorához, eljátszotta a hét legjobb emlékeit, majd a népdalok következtek. Nagyon szerette a népdalokat, hihetetlen repertoírból választotta ki mindig a legmegfelelőbbet.”

A koncertszervezést is nagyon körültekintően végezte. Később segítői a kuratórium tagja voltak, többek között Gregor József operaénekes és Prof. dr. Maczelka Noémi zongoraművész.

Először a hajdani Szegedről indult ismerősöket hívták meg és hazai neves művészeket. A művészek nem kértek tiszteletdíjat, ezzel segítették a rekonstrukciót.

Sebők György szegediként az első meghívottak között szerepelt, Londonból érkezett Frankl Péter zongoraművész és Pauk György hegedűművész (Dr. Pollák Lászlóné visszaemlékezése). Schiff András fellépését is még Dr. Pollák László készítette elő, de már nem érhetette meg a hangversenyt. (Maczelka Noémi visszaemlékezése). Halála után Prof. dr. Maczelka Noémi és dr. Lednitzky András folytatták ezt a munkát.

Sebők György meghívása egybeesett a 75. születésnapjal. Talán azért mondta olyan meghatottan, hogy Szeged a világ összes városától különbözik az ő életében, hiszen ez a szülővárosa. Így nagy ajándék számára ezt a születésnapot itt ünnepelni.

Igen gazdag volt a heti programja. A Zsinagóga Alapítvány javára adott szólóestet. A hideg időjárás miatt a koncertet a konzervatóriumban tartották. A hangversenyt Dr. Pollák László nyitotta meg, aki felidézte Sebők György ifjúkori barátságát és közös négykezes fellépésüket. A műsort Meszlényi László ismertette. Az első részben Bach: Partitata No. 1. BWV 825 hangzott el, amelyet a TV is felvett. A műsor további részében Brahms: Variációk és fuga egy Händel témára, Liszt: Weinen Klagen, Liszt: Első Mefisztó keringője hangzottak el. A nagy közönségikert aratott hangverseny után rádások következtek, melyek Haydn: C-dúr szonáta I. tétel, Chopin: cisz-moll keringő, Händel: G-dúr chaconne voltak.

Majd mesterkurzust tartott a konzervatóriumban, amelynek terme színültig megtelt szegedi, kecskeméti, budapesti hallgatókkal. Felejthetetlen nap volt.

Október 22-én Mozart: d-moll zongoraversenyét kirobbanó sikerrel játszotta a színházban.

A koncert előtti zenekari próbán nagy meghatottsággal emlékezett a régi időkre.

„Tudtam, hogy ott fogok játszani, ahol születtem, és ebben Szeged különbözik az összes város közül a világon. Tudtam, hogy el fogok menni a Kígyó u. 1-be, legalábbis megnézni az erkélyt, hol nagyanyám mindig ült, és nézett engem, ahogy bicikliztem a Klauzál téren.” (TV interjú 1997).

A zenekari koncert előtt pedig így szólt.

„Én csak azt akarom mondani, hogy ezzel a zenekarral 61 évvel ezelőtt játszottam. Fricsay dirigált, én az első hosszú nadrágot viseltem. Miután akkor 14 éves voltam, a zenekarban a legfiatalabb is lehetett mindössze 25 éves. Vajon lesz-e egy ember, aki már akkor is játszott. Nem. Ez egy új zenekar, ugyanazon a helyen ülnek én még mindig itt vagyok, hogy a zenekari tagok hol vannak, nem tudom, legfeljebb csak imádkozhatunk értük” - (TV interjú 1997)

Október 23-án a Polgármesteri Hivatal emlékülésén vett részt, ahol Chopin: Forradalmi etűdöt játszotta, majd megkapta *Szeged Város Emlékérmét*. (Meszlényi 1997) ¹⁸

Sebők György díjai és kitüntetései

Sebők György művészetének elismeréséül már fiatalon több díjat kapott. Így a *BERLINI NEMZETKÖZI DÍJAT* és a *LISZT FERENC DÍJAT* 1950-ben.

1993-ban életművéért megkapta a *MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ÉRDEMREND KERESZTJÉT* Göncz Árpádtól, amit a magyar követ személyesen vitt el neki Washingtonból Bloomingtonba.

1995-ben Jacques Chirac Párizs város Aranyérmét „*MEDAILLE DE LA VILLE DE PARIS*” (Echelon Vermeil) adományozta. 1996-ban Franciaországban lovaggá ütötték „*CHEVALIER DE L'ORDRE DES ARTS ET DES LETTRES*” azaz a „Művészeti és Irodalmi Rend Lovagja”

Majd Wallis kanton kultúrdíjával tüntették ki Sionban (Svájc) „*KULTÜR-PREIS DES STAATES WALLIS*”.

Ernenben 1996-ban Díszpolgárrá avatták. (Solymosi Tari 1999)

1997-ben *SZEGED VÁROS EMLÉKÉRMÉT* vette át.

Mintegy 40 lemezfelvétele van. Szóló, versenymű és kamarazene felvételek egyaránt, többek között az Erato, a Mercury, a Philips, a Hispavox, a Fonoring, a Musical Heritage, a Nippon Columbia, Nippon Westminster és egyéb cégeknél (Alapítvány a Szegedi Zsinagógáért Kuratórium 1997 meghívója alapján)

Sebők György 1998-ban koncertezett utoljára Magyarországon, Budapesten. A következő turné 2000. márciusában lett volna Starker Jánossal.

In memoriam

1999. nov. 14-én elhunyt Sebők György. Hirtelen halála nagy megrendülést okozott a hazai és külföldi zeneszeretők körében. Több városban megemlékeztek róla, így többek között Bloomingtonban, Párizsban, Budapesten és Szegeden is. A világ sok zenei intézményében nagy megdöbbenéssel fogadták a hírt. Szegeden a Közéleti Kávéház zenei estjén néma felállással emlékeztek meg. A magyar rádió és a szegedi rádió több műsorban is felidézte művészetét.

2000. márc. 17-én Frankl Péter zongoraművész emlékhangversenyt adott tiszteletére a Zeneművészeti Kar Nagytermében. Ez alkalommal dr. Pollák László és Frankl Péter méltatták Sebők nagyságát.

2012. júl. 27-én Sebők György 90. születésnapja emlékére Fehérvárcsurgón a Károlyi Kastélyban Florence Sitruc hárfaművésznő adott hangversenyt "Hommage à Sebők György: a világhírű zongoraművész és pedagógus 90. születésnapjára" címmel.

Kurtág György „In memoriam Sebők György” címmel négykezes zongoradarabot írt, mely a Játékok VIII. kötetében jelent meg. A párizsi bemutató Kurtág György és felesége, Kurtág Márta nevéhez fűződik; a zongoradarab szegedi előadásában Fittler Katalin mellett e sorok írója közreműködött.

Ha valaki egyszer is tanúja lehetett Sebők György zongorajátékának, akkor az oldottság, a nyugalom, a természetes szabadság és egy csodálatos zenei élmény részese lehetett. Ha közelebről megismeri Sebők György emberi habitusát, széleskörű tájékozottságát, érdeklődését, akkor példáját megpróbálja továbbadni.

Jegyzetek

1. Hollósi Zsolt (1997): „Hét dollárral kezdtem új életet” In: Délmagyarország okt.18.
2. Barabás András (1999): Csodák és mesébe illő dolgok - Sebők György Budapesten In: Muzsika január, 42. évf. 1.szám 5.
3. Barabás András (1999): Csodák és mesébe illő dolgok - Sebők György Budapesten In: Muzsika 42. évf. 1.szám 8.
4. Lugosi Döme (1929): A zeneművelés Szegeden, Szeged. Hírlapkiadó 57-60. = Kalmár Ferencné: Zeneoktatás In: Szeged története 4. 1919-1944 Szeged 1994. 724-727.
- 4.a Dr. Gábor Miklós professzor személyes visszaemlékezése.
5. Barabás András (1999): Csodák és mesébe illő dolgok - Sebők György Budapesten In: Muzsika 42. évf. 1.szám 8. p.

6. Kutas János (2000): Memoriam. Az első hosszúnadrágtól a világhírig In: Szeged - Szeged Várostörténeti Kulturális és Közéleti Magazin 12. évf. 3.sz. 48-50.
7. Nádor Tamás (1987): A mesteriskola visszhangkamra (Nádor Tamás beszélgetése Sebők Györggyel) In: Magyar Ifjúság XXXI. évf. 1.szám 21.
8. A szegedi Magyar Királyi Állami Klauzál Gábor Reál gimnázium értesítője 1932-33. iskolai év 86p.
9. Magánvizsgálati jegyzőkönyv 1928. XII. - 1938. IX-ig.
10. Dr. Dunszt Kálmán (1940): Emlékkönyv a Szegedi Filharmonikus Egyesület működésének 20 esztendejéről és 200 hangversenyéről Szeged.
11. Sebestyén János: Sebők György hangvilága In: Film, Színház, Muzsika 31. évf. 1. szám 8-9.
12. Nádor Tamás (1987): A mesteriskola visszhangkamra (Nádor Tamás beszélgetése Sebők Györggyel) In: Magyar Ifjúság XXXI. évf. 1.szám 21.
13. Nádor Tamás (1987): A mesteriskola visszhangkamra (Nádor Tamás beszélgetése Sebők Györggyel) In: Magyar Ifjúság XXXI. évf. 1.szám 21.
14. Nádor Tamás (1987): A mesteriskola visszhangkamra (Nádor Tamás beszélgetése Sebők Györggyel) In: Magyar Ifjúság XXXI. évf. 1.szám 21.
15. Hollósi Zsolt (1997): „Hét dollárral kezdtem új életet” In: Délmagyarország okt.18.
16. Hollósi Zsolt (1997): „Hét dollárral kezdtem új életet” In: Délmagyarország okt.18.
17. Solymosi Tari Emőke (1999): A közönség fojtassa vissza a lélegzetét, ne a zongorista In: Parlando XLI.évf. 1-2 szám 1-5.
18. Meszlényi László (1998): Sebők György Szegeden In: Muzsika (XXXX. évf. 1.sz.)
19. Czigány György (1986): Eltűnődve a zenén In: Képes 7. / 38.

Irodalomjegyzék

- Apró Ferenc (2014) Képek a szegedi zsidóság múltjából
A szegedi Magyar Királyi Állami Klauzál Gábor Reál gimnázium értesítője
1932-33. iskolai év 86.p
- Közéteszi: Somogyi József igazgató
u.a. 1933-34 évf. 81-82p.
u.a. 1934-35 évf. 74 p.
u.a. 1935-36 évf. 79 p.
u.a. 1936-37 évf. 82 p.
u.a. 1937-38 évf. 58 p.

- Barabás András (1999): Csodák és mesébe illő dolgok - Sebők György Budapest
- In: Muzsika január 5-9 p.
- Czigány György (1986): Eltűnődve a zenén Képes 7. / 38 p.
- Csalog Gábor (2000): Búcsú Sebők Györgytől Muzsika XXXXIII. évf. 1.sz. 3.
- Csengery Kristóf (1998): Hangverseny In: Muzsika XXXX. évf. dec. 45-46.
- Dombiné Kemény Erzsébet (2001) Sebők György (1922-1999) zongoraművész (a szerző magánkiadása) Szeged, SZTE Nyomda ISBN 963 440 144 9
- Dr. Dunszt Kálmán (1940): Emlékkönyv a Szegedi Filharmonikus Egyesület működésének 20 esztendejéről és 200 hangversenyéről Szeged
- Hollósi Zsolt (1997): „Hét dollárral kezdtem új életet” (Délmagyarország okt. 18. 7.)
- Kalmár Ferencné (1994): Zeneoktatás In: Szeged története 4. 1919-1944 Szeged 724-727.
- Kutas János (2000): In Memoriam. Az első hosszúnadrágtól a világhírig. Szegedi találkozás Sebők Györggyel Szeged - Szeged Várostörténeti kulturális és közéleti Magazin 12. évf. 3.sz. 48-50 (Az 1997 októberében készült rádióriport szerkesztett változata)
- Lugosi Döme (1929): A zeneművelés Szegeden, Szeged 1929. Hírlapkiadó 57-60.
- Magánvizsgálati jegyzőkönyv 1928. XII. - 1938. IX-ig.
- Meszlényi László (1998): Sebők György Szegeden In: Muzsika XXXX.évf. 1.sz.)
- Nádor Tamás (1999): A mesteriskola visszhangkamra (Nádor Tamás beszélgetése Sebők Györggyel) (Magyar Ifjúság XXXI. évf. 1.szám)
- Sebestyén János: Sebők György hangvilága (Film, Színház, Muzsika 31. évf. 1. Szám 8-9)
- Solymosi Tari Emőke (1999): A zongorázó láma In: Gramofon jan. 5-6.
- Solymosi Tari Emőke (1999): A közönség fojtja vissza a lélegzetét, ne a zongorista
- Budapesti beszélgetés Sebők Györggyel Parlando XLI.évf. 1-2 szám 1-5.
- Starker János (2000): Búcsú Sebők Györgytől Muzsika XXXXIII.évf. 1.sz. 3.